

Rapport

Datum: 27 februari 2007
Rapportnummer: 2007/042

Klacht

De Partij van het Noorden klaagt, mede namens Democratisch Europa, Leefbaar Europa, Nieuw Rechts, de Partij voor de Dieren en Respect.nu, over de handelwijze van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in het kader van de verkiezingen voor het Europese Parlement op 10 juni 2004.

Beoordeling

I. Bevindingen

1. Op 27 april 2004 vond in Sociëteit De Witte en op het Plein in Den Haag een startbijeenkomst plaats van de verkiezingscampagne voor de verkiezingen voor het Europese Parlement met pers en politieke partijen. De bijeenkomst was georganiseerd door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het programma zag er als volgt uit:

14:00 uur Inloop genodigden

14:10 uur Openingstoespraak minister De Graaf

14:20 uur Toespraak staatssecretaris Nicolaï

14:30 uur Vertoning campagnefilm

14:35 uur Aanvang 90-seconden-presentatie van de lijsttrekkers van een selectie van acht aan de Europese verkiezingen deelnemende politieke partijen: CDA, Christen Unie, D66, Groen Links, LPF, PvdA, SP en VVD.

14:50 uur Verplaatsing minister De Graaf, staatssecretaris Nicolaï en lijsttrekkers naar het Plein voor de officiële aftrap van de campagne.

De activiteit op het Plein bestond uit de aftrap van de campagne van het ministerie om bij de verkiezingen voor het Europese Parlement te gaan stemmen door het ophangen van de verkiezingsslogan 'Verkiezingen. U komt toch ook?' aan een waslijn die was verbonden met campagnecaravans. Om ongeveer 15:00 uur werd de bijeenkomst op het Plein beëindigd.

2.1. Mede namens vijf andere politieke partijen klaagt verzoeker erover dat zij, in tegenstelling tot de al in het Europees Parlement vertegenwoordigde partijen, door het ministerie niet in de gelegenheid waren gesteld om op de bijeenkomst van 27 april 2004 een 90-seconden-presentatie te houden. Daardoor werden beginnende politieke partijen uitgesloten en dat is discriminatoir. Het discriminerend gedrag is in strijd met een Document van Kopenhagen van 29 juni 1990 van de (voorloper van) de Organisatie voor

Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). Hierin is onder meer afgesproken dat autoriteiten partijen gelijk moeten behandelen en dat het openbaar bestuur eraan moet meewerken dat campagnes van politieke partijen kunnen worden gehouden in een eerlijke en vrije atmosfeer. Administratieve maatregelen, geweld of intimidaties mogen partijen en kandidaten niet hinderen om vrijelijk hun inzichten uit te dragen en mogen kiezers niet verhinderen kennis te nemen van die opvattingen en die vrijelijk te bespreken.

De effecten van uitsluiting op de bijeenkomst waren volgens verzoeker onderschat. Door het niet geven van de mogelijkheid om net als andere partijen een korte speech te geven is nieuwe partijen de kans ontnomen om zich te presenteren ten overstaan van de landelijke pers. Daarnaast is het antidemocratisch om aan te nemen dat alleen partijen die al in het Europese Parlement waren vertegenwoordigd serieuze deelnemers aan verkiezingen zijn. In een representatieve democratie mogen nieuwe partijen niet door de overheid worden uitgesloten van het publieke gebeuren. Kleinere partijen en grote gevestigde partijen moeten dezelfde behandeling krijgen, aldus verzoeker.

De nieuwe partijen waren volgens verzoeker ook niet betrokken bij de door het ministerie georganiseerde verkiezingenkaravaan. Verder is zendtijd voor politieke partijen voor nieuwe partijen van groot belang. Het is dan ook niet juist dat de wettelijke regeling over de subsidiëring van zendtijd op 1 januari 2004 is komen te vervallen zonder dat er een overgangsregeling was getroffen, aldus verzoeker.

2.2. Verzoeker klaagt er ook over dat de website 'Ukomttochook' waarmee het ministerie campagne voerde om bij de verkiezingen te gaan stemmen, een link bevatte naar de door het ministerie gesubsidieerde website van de StemWijzer. De nieuwe partijen die aan de verkiezingen voor het Europese Parlement deelnamen waren niet in deze kieshulp opgenomen. De verwijzing was daarom onterecht, aldus verzoeker.

3.1 In reactie op de klacht liet de minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties onder andere het volgende weten.

De bijeenkomst maakte onderdeel uit van de campagne 'Verkiezingen. U komt toch ook?' om de betrokkenheid van pers, publiek en politiek bij de verkiezingen en de democratie te verhogen. Aanleiding voor het evenement was de langzame start van de (politieke) campagnes voor de verkiezingen voor het Europese Parlement. Bijna alle partijen hadden moeite persaandacht te vinden voor de aftrap van hun eigen campagne. Anderzijds had de pers weinig behoefte om in drie weken tijd vijftien keer op te draven voor een campagneaftrap. In dit spanningsveld wilde het ministerie een moment creëren dat voor alle partijen winst zou opleveren. Doel van de bijeenkomst was het bieden van een gelegenheid waarbij pers en politiek elkaar konden ontmoeten, niet het promoten van individuele partijen.

De 90-seconden-presentatie in De Witte was slechts een onderdeel van een groter evenement waarmee de campagne 'Verkiezingen. U komt toch ook?' van start ging. Voor dit onderdeel had het ministerie de zittende partijen in de Tweede Kamer der Staten-Generaal en het Europese Parlement die aan de verkiezingen deelnamen benaderd. Alle partijen waren daarnaast in de gelegenheid zich aan de pers te presenteren en foldermateriaal uit te stallen. Buiten op het Plein werd vervolgens door de bewindslieden samen met alle aanwezige politieke partijen de verkiezingenkaravaan in gang gezet. Ook hier kon de pers met publiek en alle aanwezige politieke partijen spreken.

De bijeenkomst was in tien kalenderdagen bedacht, opgezet en uitgevoerd. Alle partijen waren telefonisch uitgenodigd. Partijen die telefonisch slecht bereikbaar waren, werden herhaaldelijk benaderd. De lengte van de bijdrage was niet onderhandelbaar.

Het succes van de bijeenkomst was aan een aantal randvoorwaarden verbonden. Het evenement moest genoeg gewicht hebben in de vorm van aanwezigheid van veel partijen en zo hoog mogelijke lijsttrekkers, het moest genoeg nieuwswaarde hebben om journalisten te trekken, en mensen en situaties moesten herkenbaar zijn voor een breed publiek. De ervaring leert dat de pers niet veel langer dan een half uur is te motiveren voor een persbijeenkomst. Het laten spreken van alle partijen stuitte daarom alleen al op problemen. Voor de 90-seconden-presentatie van de acht uitgenodigde partijen was in het programma 25 minuten uitgetrokken. Een tweede sessie zou door het wisselen van de sprekers tot een vertraging van vijftien tot twintig minuten in het programma hebben geleid. Door die breuk zou de aandacht zeker verloren zijn gegaan. Om aan de randvoorwaarden te voldoen was er dan ook voor gekozen zo kort mogelijk de meest herkenbare partijen aan het woord te laten.

Volgens de minister was er geen strijd met het Document van Kopenhagen van de OVSE. Er is geen wetgeving die het politieke partijen onmogelijk maakt met elkaar te wedijveren. Het enkele feit dat vanuit mediatechnisch en logistiek oogpunt niet alle partijen een presentatie konden geven kon niet worden gekwalificeerd als beleid dat erop is gericht om politieke partijen te hinderen in het uitdragen van hun gedachtegoed. Bij de bijeenkomst werd het de nieuwe partijen niet onmogelijk gemaakt de pers te ontmoeten. De bijeenkomst had juist het uitdrukkelijke doel pers en politiek bijeen te brengen. De minister vond dat er van discriminatie geen sprake was.

De verkiezingenkaravaan was volgens de minister niet bedoeld als politiek podium, maar als reizend informatiepunt. Om die reden werden politieke partijen hierbij niet betrokken. Het feit dat de wettelijke regeling over de subsidiëring van zendtijd voor politieke partijen was komen te vervallen speelde geen rol bij de organisatie van de bijeenkomst op 27 april 2004.

Volgens de minister dient overheidsvoorlichting neutraal te zijn. Voorkomen moet worden dat voorlichting vanuit de overheid wordt vermengd met voorlichting vanuit de politieke

partijen. Als de opzet van een bijeenkomst zoals op 27 april 2004 is georganiseerd zich daarmee niet laat verenigen, is het beter om in de toekomst voor een andere aanpak te kiezen, aldus de minister.

3.2. De verantwoordelijkheid voor de StemWijzer op internet komt volgens de minister geheel voor rekening voor het Instituut voor Publiek en Politiek (IPP). Welke partijen wel en niet worden opgenomen is vastgelegd in het redactiestatuut. Het ministerie heeft subsidie voor de StemWijzer verstrekt, maar heeft er verder geen inhoudelijke bemoeienis mee. Op de website 'Ukomttochook' werd niet alleen naar de StemWijzer verwezen maar ook naar andere kishulpen en politieke partijen, aldus de minister.

II. Beoordeling

4. Het gelijkheidsbeginsel houdt in dat bestuursorganen gelijke gevallen gelijk behandelen en ongelijke gevallen ongelijk behandelen al naar gelang zij van elkaar verschillen.

5. Verzoeker klaagt erover dat kleine nieuwe partijen niet dezelfde behandeling hebben gekregen als de grote gevestigde partijen omdat zij niet in de gelegenheid werden gesteld een 90-seconden-presentatie te houden. Volgens de minister konden niet alle partijen een presentatie houden omdat de bijeenkomst niet veel meer dan ongeveer een half uur mocht duren. De pers zou niet veel langer voor een bijeenkomst zijn te motiveren. Als alle vijftien aan de verkiezingen voor het Europese Parlement deelnemende partijen in de gelegenheid werden gesteld zich te presenteren, zou niet aan deze belangrijkste randvoorwaarde kunnen worden voldaan en zou het doel van de bijeenkomst, het creëren van een gelegenheid waarbij pers en politiek elkaar konden ontmoeten, niet worden bereikt. Het doel was volgens de minister niet het promoten van individuele partijen.

6. De Nationale ombudsman overweegt dat het standpunt van de minister dat de bijeenkomst niet was bedoeld om politieke partijen te promoten, niet strookt met de invulling van het programma waarbij een deel van de politieke partijen juist in de gelegenheid werd gesteld om zichzelf in 90 seconden te presenteren. Gelet op het doel van de bijeenkomst en gegeven de randvoorwaarden waaraan moest worden voldaan, had het ministerie naar het oordeel van de Nationale ombudsman bij het organiseren van de bijeenkomst een vorm moeten zoeken en vinden waarin alle aan de verkiezingen deelnemende partijen een gelijke behandeling kregen. Het ministerie heeft echter een keuze gemaakt om de politieke partijen die al zitting hadden in de Tweede Kamer en het Europese Parlement een 90-seconden-presentatie te laten houden. Daarmee is een ongeoorloofd onderscheid gemaakt tussen grote, gevestigde partijen en kleine, nieuwe partijen. Dit onderscheid is ook in strijd met het democratisch ideaal dat nieuwe partijen ook een kans hebben bij de verkiezingen. Ten onrechte heeft het ministerie bij zijn keuze mediatechnische redenen gesteld boven het beginsel van gelijke behandeling van alle aan de verkiezingen deelnemende partijen. Een dergelijke keuze past niet bij een neutrale en terughoudende rol die de overheid bij het organiseren van zo een evenement behoort aan

te nemen. Door niet alle partijen gelijk te behandelen heeft het ministerie gehandeld in strijd met het gelijkheidsbeginsel.

De onderzochte gedraging is in zoverre niet behoorlijk.

7. Ten aanzien van de verwijzing op de website 'Ukomttochook' naar de website van de StemWijzer (waarin de kleine, nieuw partijen niet waren opgenomen) overweegt de Nationale ombudsman dat het ministerie ook verwijzingen naar soortgelijke andere kies hulpen had opgenomen. Daarmee is geen ongeoorloofd onderscheid gemaakt tussen de politieke partijen en is niet gehandeld in strijd met het gelijkheidsbeginsel.

De onderzochte gedraging is in zoverre behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties te Den Haag, is gegrond ten aanzien van het niet in de gelegenheid

stellen van zeven aan de verkiezingen voor het Europees Parlement deelnemende partijen om een 90-seconden-presentatie te houden wegens schending van het gelijkheidsbeginsel.

De klacht is niet gegrond ten aanzien van de verwijzing naar de website van StemWijzer op de website 'Ukomttochook'.

Onderzoek

Op 4 januari 2006 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van Democratisch Europa, Leefbaar Europa, Nieuw Rechts, de Partij voor de Dieren, de Partij van het Noorden en Respect.nu, ingediend door de heer T.J. Zanen, lijsttrekker Partij voor het Noorden te Groningen, met een klacht over een gedraging van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties te Den Haag.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Vervolgens werd verzoeker in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De reactie van de minister gaf aanleiding het verslag op een enkel punt te wijzigen.

Verzoeker gaf binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie.

1. Brieven met bijlagen van verzoeker aan de Nationale ombudsman van 8 juli en 30 augustus 2004, 28 januari 2005, 4 januari en 7 oktober 2006.

2. Brieven met bijlagen van de minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en

Koninkrijksrelaties aan de Nationale ombudsman van 15 februari 2005 en 25 augustus 2006.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond